

УДК 027.7:069-043.5:004(045)

ВЗАЄМОДІЯ БІБЛІОТЕК, МУЗЕЇВ У РОЗВИТКУ ЦІЛІСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Мілашовська О.І., Мовчан К.М., Ліба О.М.

INTERACTION OF LIBRARIES, MUSEUMS IN THE DEVELOPMENT OF INTEGRATED INFORMATION SPACE

Milashovska Olha, Movchan Kateryna, Liba Oksana

У статті розкрито основні напрями взаємодії бібліотек і музеїв в сучасному українському інформаційному просторі. До першого напрямку віднесено соціокультурне партнерство, яке характеризується організацією спільних акцій та заходів різноманітного спрямування та відзначається розвитком краєзнавчої діяльності. У другому напрямі визначено інформаційно-ресурсну інтеграцію, спрямовану на формування спільного електронного ресурсу бібліотечних, архівних та музейних колекцій на регіональному та національному рівнях. Третій напрям – науково-освітня конвергенція, яка відзначається участю представників соціокомунікаційних структур в обговоренні спільних проблем на конференціях, модернізацією підготовки кадрів. Визначено недостатній рівень взаємодії українських бібліотек, музеїв і запропоновано його підвищення в усіх виявлених напрямках.

Ключові слова: взаємодія, бібліотеки, музеї, соціокультурне партнерство, інформаційно-ресурсна інтеграція.

The article reveals the main directions of interaction between libraries and museums in the modern Ukrainian information space. The first direction includes socio-cultural partnership, which is characterized by the organization of joint actions and events of various directions and is marked by the development of local lore. The second direction defines information and resource integration aimed at forming a joint electronic resource of library, archival and museum collections at the regional and national levels. The third direction is scientific and educational convergence, which is marked by the participation of representatives of socio-communication structures in the discussion of common problems at conferences, modernization of training. The insufficient level of interaction of Ukrainian libraries and museums has been identified and its increase in all identified areas has been proposed.

Key words: interaction, libraries, museums, socio-cultural partnership, information and resource integration.

Зміни, які відбуваються в діяльності сучасних соціокультурних установ актуалізують посилення взаємодії бібліотек з музеями у різних аспектах своєї діяльності. Ця взаємодія зумовлена розширенням комунікаційних функцій установ, організаційно-технологічними змінами які відбуваються з у зв'язку з упровадженням новітніх інформаційних технологій у практичну діяльність, спільним формуванням документних та електронних ресурсів, організацією доступу до них.

Питанням взаємодії та залучення до співпраці бібліотек і музеїв значну увагу приділяють М. Слободяник, С. Шемаєв, А. Соляник, Т. Павленко, В. Жуков, І. Лобузін, К. Лобузін, О. Рибачок, Г. Пристай. Дослідники розглядали різні аспекти взаємодії, кооперації установ, проведення ними спільних досліджень, виконання наукових проектів. Перед бібліотеками і музеями стоять схожі завдання, які включають вивчення, збереження, використання, поширення інформаційних матеріалів з метою задоволення потреб користувачів, залучення до вивчення і використання надбань національної і світової культурної спадщини.

Метою статті є розкриття основних напрямів взаємодії бібліотек, музеїв в інформаційному просторі.

Основи співпраці бібліотек і музеїв закладено ще в середньовіччя, коли бібліотеки і музеї були нероздільними, знаходились в одному приміщенні і виконували спільну функцію – популяризація історичних фактів, документів, творчості. Актуалізувалась співпраця цих закладів і стала більш ефективною на початку ХХ ст. а вже в ХХІ ст. з розвитком інформаційних технологій ця співпраця набула нового змісту і стала більш ефективною.

Вивчення основних напрямів взаємодії бібліотек, музеїв в умовах сучасного інформаційного простору ґрунтується на поєднанні соціокомунікативного підходу з принципом системного, соціокультурного та інформативного [1].

Взаємодію бібліотек і музеїв можна дослідити шляхом аналізу їх веб-сайтів. Аналіз сайтів визначив спільні і відмінні їх функції і методи подання інформації. Спільним для сайтів бібліотек і музеїв є те, що головною функцією є розкриття фонду з допомогою електронних каталогів, віртуальних виставок, тематичних полицок.

Аналіз сайтів показав, що бібліотечні сайти інформативніші завдяки представленню різноманітних інформаційних ресурсів та наданню різноманітних послуг. Веб-сайти музеїв менш наповнені і мають низький рівень структурованості.

Дослідження сайтів показало, що взаємодія бібліотек і музеїв недостатньо налагоджена. Нагальним питанням сьогодення є посилення взаємодії на міжрегіональному рівні з метою формування національної системи електронних ресурсів, забезпечення доступу до різноманітної інформації задоволення потреб сучасного користувача. Для здійснення ефективної взаємодії необхідною умовою є накопичення інформаційних ресурсів, визначення основних аспектів координації закладів культури щодо координації та кооперації бібліотек і музеїв щодо придбання цих ресурсів, їх зберігання і спільного використання з дотриманням норм інтелектуальної власності.

Яскравим прикладом взаємодії осередків культури є створення в бібліотеках асоціацій, музеїв книги, проведення спільних просвітницьких і культурних заходів. Головною метою такої взаємодії є збереження, дослідження та пропаганда пам'яток писемної культури, розкриття з допомогою музейних експозицій історію книги, книгодрукування, писемності, ознайомлення відвідувачів установ з історією бібліотек і музеїв.

Найпоширенішим аспектом взаємодії є краєзнавчий. Характерною для краєзнавчого руху в Україні стає активізація спільної пошукової роботи. Працівники бібліотек спільно з іншими соціально-комунікаційними структурами збирають матеріали з міст та сіл, повертають із забуття імена, факти, події. Важливим комунікаційним каналом доступу до краєзнавчих ресурсів, інформації про регіон є регіональні інформаційні портали, створені всіма обласними універсальними науковими бібліотеками України. Бібліотеки формують електронний краєзнавчий ресурс спільно з місцевими музеями.

Другим напрямом, який розвивається в українському досвіді, є інформаційно-ресурсна інтеграція. Цифрування, представлення, організація доступу до сукупності всіх матеріальних і духовних культурних досягнень є одним із пріоритетів сучасної діяльності соціокомунікаційних структур. Такий напрям взаємодії набуває активності в національному та регіональному вимірах. На регіональному рівні консолідується інформаційні ресурси місцевих бібліотек, архівів та музеїв.

Також важливо зазначити, що бібліотеки, музеї та архіви України беруть участь у міжнародних проектах. Провідні українські бібліотеки є учасниками формування Світової електронної бібліотеки та Європеніани, багатьох проектів та програм у межах діяльності Української бібліотечної асоціації та інших. Архіви активно взаємодіють з архівними установами США, Німеччини, Росії. Музеї залучаються до реалізації міжнародних проектів. Для процесу інтеграції власних цифрових ресурсів до корпоративних бібліотечних цифрових проектів важливе значення має узгодження технологічних, правових питань, навчання персоналу, на чому акцентує І. Лобузін. Здійснений аналіз, попри поодинокі результати

взаємодії, свідчить про недостатність взаємодії бібліотек з музеями й архівами в Україні. Це стримує реалізацію спільних проєктів, формування спільної цифрової колекції інформаційних ресурсів бібліотек, музейних експонатів та архівних документів; знижує якість виставково-експозиційної діяльності, негативно позначається на подальшому розвитку бібліотек, музеїв та архівів як важливих компонентів соціальних комунікацій, впливає на оперативність та якість обслуговування користувачів та відвідувачів.

Серед основних проблем, які гальмують процеси взаємодії, можна означити: психологічні (неготовність персоналу, нерозуміння важливості співпраці); невідповідність матеріально-технічної бази сучасним вимогам; старіння персоналу; відсутність державної підтримки взаємодії; недосконалість законодавчої бази; недостатність спільних заходів на рівні професійних громадських об'єднань; невідповідність підготовки кадрів; можливість злиття бібліотек, музеїв, архівів в одну структуру. Тобто все ще існує упередженість працівників. Водночас слід зазначити, що посилення взаємодії сприятиме прискоренню розвитку всіх структур. Якщо взаємодія недостатня, бібліотеки, музеї, архіви розвиваються різними темпами. Розгортання різних форм та напрямів взаємодії дозволить «підтягнути» слабкіші соціокомунікаційні структури до рівня більш розвинутих. Крім того, зближення діяльності на основі довіри й узгодження сприятиме її наповненню новим змістом, розвитку системної єдності зі збереженням особливостей кожної підсистеми (бібліотечної, музейної, архівної). Доцільно зауважити, що в більшості європейських країн посилюються процеси інтеграції інформаційно-ресурсної складової бібліотек, музеїв, архівів у межах міжнародних та національних, регіональних і місцевих програм та проєктів. Розвиваються спільні науково-дослідницькі проєкти та поглиблюється освітня конвергенція [2]. В українському досвіді науково-освітній напрям взаємодії бібліотек, музеїв, архівів характеризується розгортанням обговорення спільних проблем у межах наукових конференцій; переглядом й удосконаленням наявних освітніх програм у напрямі зближення інформаційної, бібліотечної та архівної підготовки. Але, на нашу думку, цей напрям нині є надважливим і потребує активізації, оскільки ефективність взаємодії бібліотек, музеїв та архівів значною мірою залежить від сучасної наукової інтерпретації освітнього процесу, від того, які пріоритети будуть основою підготовки кадрів.

Взаємодія бібліотек, музеїв, архівів в українському інформаційному просторі здійснюється в таких основних напрямках: соціокультурне партнерство, яке характеризується організацією спільних соціально значущих акцій та заходів, розвитком краєзнавчої діяльності; інформаційно-ресурсна інтеграція, спрямована на формування спільного електронного ресурсу бібліотечних, архівних та музейних колекцій; науково-освітня конвергенція, яка позначається участю представників соціокомунікаційних структур в обговоренні спільних проблем на конференціях, модернізацією підготовки кадрів.

Список використаних джерел

1. Шемаєв С. О. Взаємодія бібліотек, музеїв, архівів: український досвід / С. О. Шемаєв // Вісник ХДАК. – 2019. – Вип. 56. – С. 128.
2. From coexistence to convergence: studying partnerships and collaboration among libraries, archives and museums / W. Duff, Je Carter, J. M. Cherry, H. MacNeil, L. C. Howarth [Electronic resource]. – 2013. – Access mode: <http://InformationR.net/ir/18-3/paper585.html>.

References

1. Shemaiev, S. O. 2019. Vzaiemodiia bibliotek, muzeiv, arkhiviv: ukrainskyi dosvid [Interaction of libraries, museums, archives: Ukrainian experience]. *Bulletin of the KhDAK*, 56, pp. 128.

2. Duff, W., Carter, J., Cherry, J. M., MacNeil, H. and Howarth, L. C. 2013. From coexistence to convergence: studying partnerships and collaboration among libraries, archives and museums. Available at: <http://InformationR.net/ir/18-3/paper585.html>.

УДК 028.8:615.85:94-047.37(045)

БІБЛІОТЕРАПІЯ В АСПЕКТІ ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИХ ТА ПРИКЛАДНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Моргун А.В.

BIBLIOTHERAPY IN THE ASPECT OF HISTORICAL-THEORETICAL AND APPLIED RESEARCH

Morhun Alla

У статті розкрито сутність поняття «бібліотерапія», проаналізовано історико-теоретичні та прикладні аспекти розвитку бібліотерапії; визначено роль та особливості використання бібліотерапевтичних форм організації роботи з метою підготовки фахівців бібліотечної справи до професійної діяльності задля формування позитивної бібліотерапевтичної взаємодії та продуктивного співробітництва.

Ключові слова: бібліотерапія, бібліотерапевтична взаємодія, бібліотерапевтичний процес, підготовка майбутнього фахівця бібліотерапевтичної діяльності.

The article reveals the essence of the concept of "bibliotherapy", analyzes the historical-theoretical and applied aspects of the development of bibliotherapy; the role and features of the use of bibliotherapeutic forms of work organization in order to prepare librarians for professional activities in order to form a positive bibliotherapeutic interaction and productive cooperation are determined.

Key words: bibliotherapy, bibliotherapeutic interaction, bibliotherapeutic process, preparation of future specialist of bibliotherapeutic activity.

Сучасну культуру з її проблемами освіти, що ускладнюються, із зростаючими навантаженнями на психіку людини не можна уявити без уваги до бібліотерапії. В центрі уваги бібліотерапії - спілкування читача з текстом, яке використовується з лікувально-корекційною метою. Як показує практика, мова йде і про психологію читацького сприйняття, і про складності організації процесу роботи з книгою, та, в тій чи іншій мірі, - про функції читання, що гармонізує психіку.

Бібліотерапія - відносно молода галузь наукового знання, яка знаходиться на стику науки, психотерапевтичної практики та мистецтва. Вперше термін "бібліотерапія", що означає навмисне використання літературних творів з метою зрозуміти або вирішити фактичні терапевтичні проблеми людини, введений у 1916 р. американським дослідником С. Крозерсом (Samuel Crothers). Дослівний переклад терміна «бібліотерапія» з грецької мови звучить як «лікування книгою» («книга» – *biblion* та «лікування» – *therapeia*).

В офіційній науці ще немає єдиної дефініції поняття «бібліотерапія», яка сьогодні розвивається як один із розділів бібліотекознавства, що використовує специфічні методи обслуговування читачів. Огляд останніх досліджень та публікацій нам показує, що бібліотерапія розглядається як: розділ бібліотекознавства – Б. А. Симонов, як напрям педагогіки читання – Ю. Н. Дрешер, як комплексна наукова дисципліна – Б. С. Крейденко, як лікування читанням – В. М. Бехтерова, І. Платонова, В. Є. Романова. В аспекті «бібліотечної психології» та психотерапії «лікування книгою» досліджують О. Є. Алексейчик, В. Є. Рожнова, О. Ловка. Місце і роль книги в арт-терапії підкреслює британський художник

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>